Zápis z porady STO konanej 23. marca 2002

Prítomní: BUDAJ, CHOCHOL, HRIC, KOMŽÍK, PRIBULLA, SKOPAL, VAŇKO, ZVERKO, ŽIŽŇOVSKÝ
Hostia: PARIMUCHA

Program:
1. Kontrola uznesení predchádzajúcej porady
2. Čerpanie grantových prostriedkov
3. Fotometer na Skalnatom Plese
4. 0,5-metrový ďalekohľad v G1
5. Rozdelenie pozorovacieho času
6. Informácia o 1m ďalekohľade na Kolonickom sedle
7. Ďalšie organizačné pokyny

1. Kontrola uznesení predchádzajúcej porady

HRIC a ZVERKO rozšírili koncepciu rozvoja stelárneho oddelenia. Koncepciu PRIBULLA rozošle po oddelení na cirkuláciu a pripomienky.
ZVERKO informoval o možnosti začlenenia sa do 6 RP cez projekty COMET a OPTICON.
ŽIŽŇOVSKÝ informoval o projekte v rámci 6RP "Trvale udržateľný rozvoj ...", konkrétne dlhodobé sledovanie extinkcie.

2. Čerpanie grantových prostriedkov

ŽIŽŇOVSKÝ informoval, že v tomto roku boli spoločné grantové prostriedky čerpané len na zaplatenie telefonátov súvisiacich s prevádzkou oddelenia a na výmenu ventilátora v spoločnom PC.

3. Fotometer na Skalnatom Plese

ŽIŽŇOVSKÝ informoval o problémoch fotoelektrickej fotometrie na Skalnatom Plese. Napriek zmenšeniu clony sa presnosť pozorovaní nezlepšila kvôli nepresnej pointácii a menej kvalitnému fotonásobiču. Ako možné riešenie navrhol návrat k pôvodnému fotometru. Na rozdiel od stávajúceho fotometra OPTEC, starý fotometer umožňuje výmenu clony a má aj Peltierov chladič. V prvej fáze sa bude používať fotonásobič citlivý len v UBV oblasti. Neskôr bude tento vymenený za nový, citlivý aj v červenej oblasti, takže merania sa budú opäť vykonávať aj v R filtri. Predtým KOLLÁR upraví elektroniku v starom fotometri tak aby spolupracoval s novým fotonásobičom (odporový delič, zosiľovač, ...). Odhadované náklady na úpravy by nemali presiahnúť niekoľko málo tisíc Sk. Časový harmonogram: výmena fotometra za starý – jún 2002, výmena fotonásobiča – september 2002.
CHOCHOL navrhol zamestnať KOLLÁRA na plný úväzok. ŽIŽŇOVSKÝ upozornil, že nové pracovné miesto sa môže v oddelení vytvoriť až odchodom niektorého pracovníka (napr. do dôchodku).

4. 0,5-metrový ďalekohľad v G1

ŽIŽŇOVSKÝ informoval o finančnom krytí projektu. Na stavbu ďalekohľadu bola vytvorená finančná rezerva z investičných prostriedkov ústavu vo výške 150 tisíc Sk. So slnečným oddelením bola pripravená dohoda o prepožičaní kupoly a časti objektu G1 na dva roky skúšobnej prevádzky a ďalších 5 rokov pravidelných pozorovaní. Obdobie, na ktoré bude zariadenie budovy prepožičané, začne plynúť demontážou dvojitého slnečného ďalekohľadu. Zakúpenie citlivej CCD kamery bude prejednané komisiou SAV pre drahé prístroje. O konečnom pridelení finančných prostriedkov bude rozdodnuté v polovici apríla 2002.
PRIBULLA informoval o parametroch plánovanej CCD kamery SBIG ST10-ME.
ŽIŽŇOVSKÝ poveril PRIBULLU vybavovaním všetkých náležitostí týkajúcich sa objednávky, inštalácie ďalekohľadu a novej CCD kamery a ich uvedením do prevádzky.

5. Rozdelenie pozorovacieho času

Aj na tejto porade pokračovala diskusia k rozdeleniu pozorovacieho času. V rámci tejto diskusie vznikli v podstate tieto názory:
1. prideľovať pozorovací čas podľa kapacity grantov
2. prideľovať čas podľa počtu kmeňových pracovníkov v grante
3. prideľovať pozorovací čas podľa výsledkov grantu.
ZVERKO sa vyslovil za prideľovanie času podľa počtu kmeňových pracovníkov, keďže príspevky grantov na prevádzku sú zanedbateľné voči obstarávacej cene prístrojov a príspevku ústavu na ich prevádzku (energie, opravy budov a pod.). K jeho názoru sa v zásade priklonili aj BUDAJ a KOMŽÍK.
SKOPAL považuje za podstatné kapacity grantov vzhľadom na to, že produkcia väčšiny grantov vyžaduje pozorovania a výsledky grantu sú delené jeho kapacitou. Ďalej upozornil, že pozorovací čas je prideľovaný aj pracovníkom, ktorí pozorovania nevyužívajú.
ŽIŽŇOVSKÝ konštatoval, že je správne aby granty platili na základe prideleného pozorovacieho času. Obáva sa však, že keď nebudú granty dostávať pozorovací čas podľa ich kapacity, bude problém vymôcť peniaze na prevádzku a modernizáciu.
KOMŽÍK poznamenal, že v prípade prideľovania času na pracovníka je treba vymyslieť koeficienty pre ašpirantov a dôchodcov.
SKOPAL poznamenal, že na zahraničných observatóriách je prideľovanie pozorovacieho času viazané na vedecký výstup založený na pozorovaniach.
ŽIŽŇOVSKÝ a KOMŽÍK neschválili tento názor. KOMŽÍK sa obáva, že noví pracovníci by zavedením takéhoto systému stratili nárok na pozorovací čas.
PRIBULLA poznamenal, že spor o pozorovací čas je bezpredmetný, keďže v prípade G2 je využitie jasných nocí nedostatočné.
KOMŽÍK pripustil, že je to tak, ale napriek tomu musí do budúcnosti existovať systém prideľovania pozorovacieho času.
PRIBULLA v súvislosti s tým informoval o problémoch s pozorovaniami v G2 v prípade, že sa pracovník, ktorému bol pridelený pozorovací čas nedostavil. Za takto napozorovaný čas potom niektorí pracovníci oddelenia vyžadujú náhradu.
ŽIŽŇOVSKÝ potvrdil, že ak sa pracovník do súmraku nedostavil do G2 počas jemu pridelenej noci, táto môže byť využitá iným pracovníkom. Príspevok za túto noc však platí grant, ktorému bola noc pridelená.

KOMŽÍK diskutoval možnost' ponúknut' svoj pozorovací čas pracovníkovi iného grantu. Poznamenal však, že ten ktorému bol takto pridelený čas je povinný prispievat' na chod a údržbu d'alekohl'adov. Ak na Skalnatom Plese program nebol včas zadaný, noc mu prepadne a pozoruje sa program zadaný na predchádzajúcu noc.
PRACOVNÍCI STO sa po diskusii zhodli, že od 1. apríla 2002 bude pozorovací čas prideľovaný v plnom rozsahu pre kmeňových pracovníkov, astronómov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním v odbore vrátane interných ašpirantov; dôchodcom bude prideľovaný pozorovací čas podľa percenta ich úväzku; diplomanti a externí ašpiranti nárok na pozorovací čas nemajú, po dohode so školiteľom môžu využívat' jemu pridelený pozorovací čas.

6. Informácia o 1m d'alekohl'ade na Kolonickom sedle

ŽIŽŇOVSKÝ informoval, že 1m d'alekohl'ad bude uvedený do prevádzky v máji tohoto roku. Neskôr bude vybavený dvojkanálovým fotometrom a CCD kamerou dodaných Ukrajinským partnerom. Prof. KARETNIKOV z Odessy (dodávatelia d'alekohl'adu) navrhol spoluprácu v oblasti stelárneho výskumu medzi STO AsÚ SAV a Astronomickým observatóriom Univerzity T.G. Ševčenka v Odesse. Do konca mája Prof. KARETNIKOV pripraví návrh dohody medzi oboma pracoviskami.
Ďalej bolo diskutované personálne obsadenie 1m d'alekohl'adu.
HRIC uviedol, že by bolo rozumné vytvorit' spoločné pracovisko AsÚ SAV a observatória na Kolonici. Ďalej koštatoval, že je potrebné vyčlenit' zo STO jedno miesto pre pozorovateľa na Kolonicu, prípadne pokryt' toto miesto vedeckým ašpirantom.
PRIBULLA upozornil, že je t'ažké vyčlenit' pre Kolonicu jedno miesto z STO, ked'že je plánované uvedenie nového 0,5-metrového d'alekohl'adu na AsÚ SAV, kde zatal' problém pokrytia pozorovateľmi nie je riešený.
ŽIŽŇOVSKÝ poznamenal, že AsÚ má neurčitý prísľub 0,5 pracovného miesta, d'alšie doplnenie kapacity na celý úväzok je možné až v budúcnosti.
BUDAJ upozornil na nedostatok technikov a inžinierov v STO, nevyhnutných na zabezpečenie prevádzky prístrojov a pozorovaní.
ZVERKO konštatoval, že 1-metrový d'alekohl'ad si vyžiada minimálne troch pracovníkov na zabezpečenie pozorovaní. Optimálne by bolo, keby to boli aspoň bakalári technického zamerania. Ďalej uviedol, že je potrebné vytvorit' komisiu, ktorá bude prideľovat' pozorovací čas na tomto prístroji.
CHOCHOL navrhol možnost' získania grantu pre vedecko-technickú spoluprácu.
ZVERKO poznamenal, že je treba oddelit' vedecký projekt a spoluprácu s Odesským observatóriom od problému pracovného miesta.
ŽIŽŇOVSKÝ informoval, že zmluva o spolupráci bude podpísaná 31. mája tohoto roku a že kompetentní pracovníci budú na rokovanie prizvaní.

7. Ďalšie organizačné pokyny a diskusia

ŽIŽŇOVSKÝ požiadal pozorovateľov v G2 aby nevypínali úplne kúrenie v pozorovacej miestnosti, kde je umiestnený aj mikrodenzitometer. Preto má byt' v miestnosti udržiavaná teplota okolo 18 C. Ďalej informoval o pripravovanej oprave spojky v pohone otáčania kupoly. V najbližšej dobe má byt' umyté hlavné zrkadlo 0,6-metrového d'alekohl'adu v tom istom pavilóne. V súvislosti s tým je potrebné zmerat' systém pred a po umytí zrkadla.

HRIC uviedol potrebu uniestnit' do kupoly nový taster na ovládanie jemných pohybov.
PRIBULLA informoval o pretrvávajúcich problémoch pri pozorovaniach v G2. Za prvé je to vôľa paralaktickej montáže, pravdepodobne spojená s nedostatočným vyvážením ďalekohľadu, ktorý vo východnej polohe (zvyčajne pre hodinové uhly < 0 hodín) spôsobuje, že montáž neudrží objekty v clone počas integrácie. Ako možné dočasné riešenie navrhol umiestnit' do pozorovacej miestnosti ďalší taster, ktorý by umožnil korigovat' nepresnosti vedenia ďalekohľadu. Ďalšie problémy sú spojené pravdepodobne s komunikáciou počítača a krokových motorov, kde dochádza k nesprávnemu nastavovaniu objektov. Pre premenné hviezdy, kde sú pozorované objekty uhlovo málo vzdialené by tu pomohla možnost' zrušit' automatické nastavovanie. Ďalej uviedol potrebu vylepšit' program UNIV podľa návrhu pozorovateľov.
ŽIŽŇOVSKÝ uviedol, že napriek značnému úsiliu sa niektoré z týchto problémov nedarí odstránit'. Na druhom tastri v pozorovacej miestnosti sa už pracuje. Ďalej navrhol zaoberat' sa problémami pozorovacej techniky v G2 na ďalšom zasadaní STO.
ŽIŽŇOVSKÝ navrhol, aby články, ktoré majú pracovníci stiahnuté zo siete na svojich PC boli umiestnené na niektorý server ústavu.
Okrem SKOPALA a PRIBULLU sa tento návrh nestretol s väčšou podporou.
CHOCHOL navrhol riešit' problém nedostatku odbornej literatúry v rámci integrácie Slovenska do EÚ.
ZVERKO konštatoval, že často uvádzaný prístup k plnotextovým verziám u nás nedostupných článkov ich prakticky neumožňuje získat'.
KOMŽÍK sa informoval o riešení problémov s kondenzačnými stopami lietadiel nad observatóriom.

V T. Lomnici, 15.4.2002

Zapísal: Theodor Pribulla Overil: Jozef Žižňovský